

Verboden post

Censuur tijdens de Eerste Wereldoorlog

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd op grote schaal propaganda gebruikt. Via posters en kranten werden jonge mannen aangespoord zich vrijwillig aan te melden bij het leger. Het vaderland had hen nodig. Eenmaal aan het front bleek de oorlog anders te verlopen dan verwacht. Door de eenzijdige berichtgeving waren de soldaten op het verkeerde been gezet. En het was streng verboden om hierover naar huis te schrijven.

Roos Jans is historicus en redacteur bij Patsboem! educatief.

Marrit Boogaars is historicus en redacteur bij Patsboem! educatief.

Wat?

In deze les leren de leerlingen over (post)censuur. Hoewel de leerlingen van nu geen brieven meer schrijven, ervaren zij wel hoe het is om vrijuit te kunnen spreken via sociale media. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was dat anders. Soldaten aan het front mochten soms brieven

en kaarten naar huis sturen. Voordat de brieven werden verstuurd, werden ze gecontroleerd. De brieven mochten natuurlijk geen informatie bevatten die de vijand kon helpen, bijvoorbeeld door te schrijven wat de positie van een leger was en met hoeveel soldaten je was. Ook mochten soldaten de verzendingen van de oorlog niet opschrijven. Het was belangrijk dat het thuisfront achter de oorlog bleef staan.

Voor wie?

Onderbouw vmbo-t, havo, vwo.

Hoe lang?

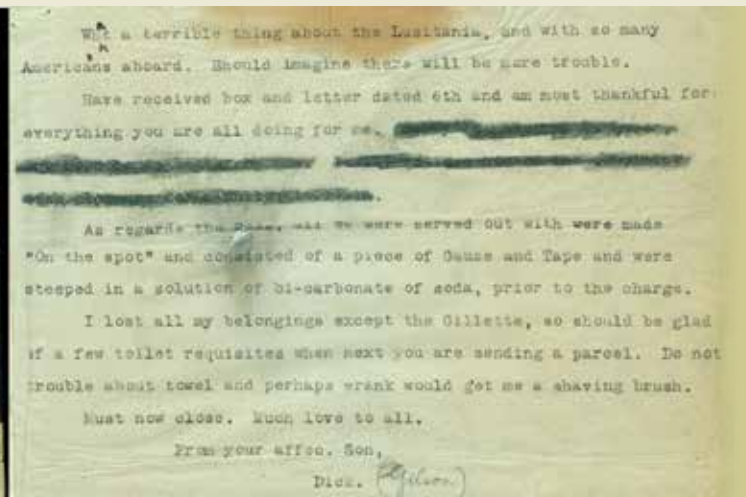
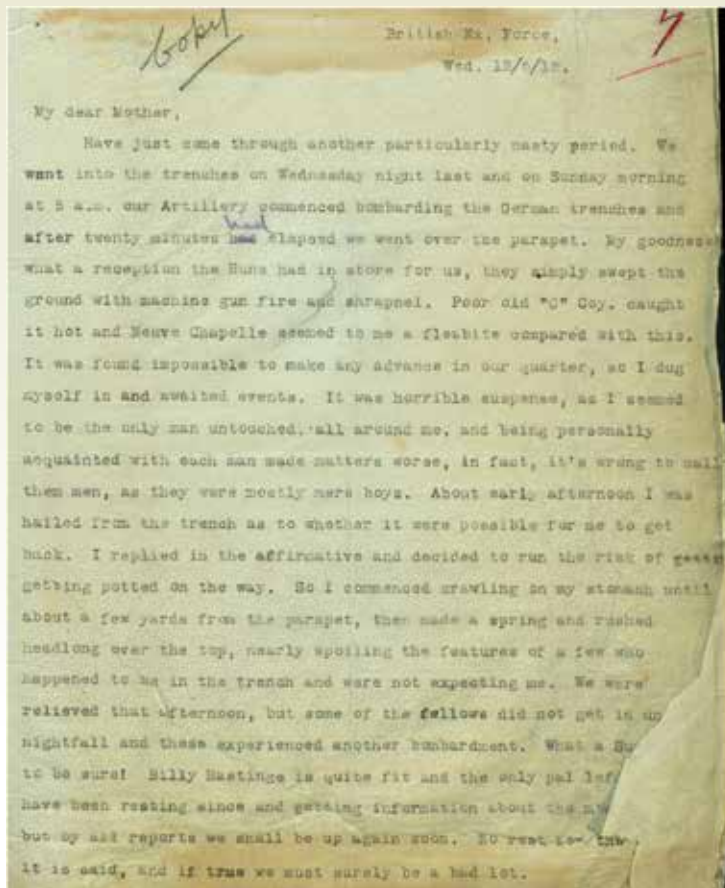
Eén lesuur van 50 minuten.

Hoe werkt het?

De leerlingen krijgen een werkblad met diverse brieffragmenten en opdrachten. In het eerste fragment achterhalen de leerlingen of de soldaat positief of negatief schrijft over de oorlog. Ze onderstrepen de

‘Soldaten mochten de verschrikkingen niet opschrijven; het was belangrijk dat het thuisfront achter de oorlog bleef staan’

Brief naar huis

'Het regent dag en nacht. Ik kan het niet omschrijven. Als God mij genadig is, zal ik met mijn leven ontsnappen, anders niet. Om te beschrijven wat er gebeurt is één ding, om het zelf te zien is een heel andere zaak. Zelfs als ik er een heel boek over zou schrijven, zou het niet overeenkomen met de realiteit.'
Dit schreef de Indiase soldaat Jemadar Ghulam Hassan Khan in oktober 1915 aan zijn familie in India.

zinnen waaruit ze dit opmaken. Vervolgens lezen de leerlingen twee brieffragmenten die de oorlog heel anders beschrijven. Welke soldaat spreekt niet de waarheid en waaraan zien de leerlingen dat? Na het bekijken van de drie brieven gaan de leerlingen zelf

een korte brief schrijven. Ze stellen zich voor dat ze een soldaat zijn die een brief naar huis stuurt. Laat ze in hun brief vertellen hoe het met ze gaat, en hoe hun leven aan het front is. Als alle brieven af zijn, worden ze 'opgestuurd'. Maar voordat ze aankomen moeten ze natuurlijk eerst langs de censuurafdeling. Iedereen moet een brief van een ander censureren met een gekleurde stif. Misschien staan er verboden onderwerpen in de brief, zoals: waar je was, met hoeveel soldaten je was, namen van andere soldaten, welke wapens je had, welke soldaten gewond of overleden waren, kritiek op de legerleiding of regering of informatie over het slechte eten, ziektes en andere problemen van soldaten in de loopgraven. Wanneer alle post gecensureerd is, gaan de brieven terug naar de leerling die de brief heeft geschreven. Blijf er veel over van de brief na de censuur? Vonden ze het moeilijk om te

bepalen wat verboden was en wat niet? Zouden de soldaten en hun familie het vervelend hebben gevonden dat ze niet alles mochten zeggen?

Gecensureerde brief geschreven door de Britse soldaat Richard Gilson, 12 mei 1915, Frankrijk.
Linkerpagina: Amerikaanse soldaten op weg naar het front in Frankrijk, 1917. Everett Collection.

Wat levert het op?

De leerlingen leren wat censuur is en hoe dat toegepast werd tijdens de Eerste Wereldoorlog. Ook leren ze wat de gevolgen zijn van censuur voor de beeldvorming van de oorlog. ■

De docentenhandleiding en het werkblad bij de les 'Verboden post' zijn te downloaden op gottmerkinderboeken.nl/toenhetoorlogwas.

Toen het oorlog was

Voor meer informatie bij deze les kun je de leerlingen laten lezen in *Toen het oorlog was, 1914-1918*, pagina's 94, 101, 110, 111 en 123.